

TERVOLA 24 ,TÖRMÄVAARA

Syväskytä
LINEN BANEK

Kivikautisen asuinpaikan
koekaivaus 1972.
Maarit Lönnberg

Tervola [24] , Törmävaara

Maanomistaja: Tervolan luterilainen seurakunta, os. 95385 Tervola

Peruskartta n:o 2542 12 1:20 000 Tervola, painettu 1960

Kaivauspaikan koordinaatit: x = 7337 58

y = 532 40

z = noin 53-54 m mpy

Paikalta ovat löydökset KM 19009: 1-83.

Kertomukseen liittyviä karttoja on 12 kappaletta (liitteet 1-12) sekä liite 13, jossa ovat valokuvat negatiiveista ff. 39632-39634.

Tervola [30] :n asunnonpohjan pohjoisreunassa olevasta ruudusta 88/585 lähtien paalutettiin 2 m leveä koeoja itään päin, ennen urheilukenttää olevan terassin reunaan asti. Kiintopiste oli edelleen sama kuin Tervola [30] :ssa, mutta koneen paikkaa vaihtamalla ja punnitsemalla tietyt kohdat kahdesta eri suunnasta saatiin koeojan korkeus määritettyä (liite 1).

Tervola [30] :n alemmalle terassille tehdystä koeojasta 16 m itään avattiin ruudut 88/609-612. Ne kaivettiin lapiolla ensin noin 10 cm syvälle eli ensimmäiseen tasoon. Koska ruudut osoittautuivat löydöttömiksi, niistä kaivettiin vain puolet toiseen tasoon. Tällöinkään ei löytynyt mitään kivikautiseen asuinpaikkaan viittaavaa (liite 2).

Seuraavat ruudut 88/625-628 kaivettiin 24 metrin päässä edellisistä itään, alemman loivan terassin reunalla. Ne tutkittiin samalla tavalla kuin ruudut 88/609-612 ja nekin osoittautuivat löydöttömiksi (liite 3). Kolmas samaan tapaan tutkittu ja negatiivisen tuloksen antanut ruuturyhmä 88/638-641 oli 18 metriä itään edellisestä, loivasti laskevan rinteän alemmalla tasolla (liite 4).

Ruudusta 88/641 20 m rinnettä alas itään kaivettiin ruudut 88/

653-670 sekä ruutujen 88/665-666 kohdalla ja noin 54 m meren pinnan yläpuolella olevaan soikeaan painanteeseen (oletettuun asunnonpohjaan) poikittaiset ruuturivit. Alueelta poistettiin turve lapiolla ja sen jälkeen se kaivettiin pelkalla noin 10 cm paksuina kerroksina.

Ensimmäisessä kerroksessa (liitteet 5-6) maa oli melkein kauttaaltaan harmaan huuhtoutunutta, hienoa hiekkaa. Ruudun 88/654 eteläreunassa ja ruuduissa 86/666 ja 88/667 oli kussakin epäsäännöllisen muotoinen, matala kiveys, joka oli tehty pääasiassa erittäin pienistä kivistä. Maa kiveysten kohdalla oli harmaata. Koska hiekka tälläkin tasanteella oli lähes kivetöntä, on selvä, että kiveykset olivat ihmisten tekemiä - ilmeisesti tulisijoja. Ruudun 90/665 eteläosassa oli erittäin musta, halkaisijaltaan noin 60 cm suuruinen nokiläiskä (liite 6).

Toisen kaivauskerroksen (liitteet 7-8) maa oli puhdasta, keltaista hiekkaa lukuun ottamatta paria huuhtoutuneen harmaata hiekkaläikkää ja painanteen keskellä, ruuduissa 87-89/665-667 olevaa likamaa-aluetta. Ensimmäisessä tasossa esiintyneet kiveykset olivat niin ohuita, että ne hävisivät kaivettaessa toista kerrosta eikä niistä jäänyt edes värjäytynyttä maata jäljelle. Sen sijaan ruudun 90/665 etelälaidassa oleva musta nokiläikkä oli edelleen selvästi näkyvissä ja siitä löytyi runsaasti palaneita luunsiruja. Halkaisijaltaan se oli vajaa 50 cm (liite 13, kuvat 2-3).

Tervola 24 :ssä jatkettiin kaivamista kolmanteen tasoon vain painanteen kohdalla (ruuturivit 665 ja 666), koska siitä löytyi kivikautista esineistöä ja maa oli osittain värjäytynyt likaisen harmaaksi. Kolmannessa kerroksessa painanteen keskellä oli likamaata suunnilleen samalla kohdalla kuin toisessa tasossa. Ruudun 87/666 keskellä oli pieni nokiläiskä. Muuten hiekka oli puhdasta ja keltaista. (Liite 9, liite 13, jossa kuva 1).

Neljännessä kaivauskerroksessa hiekka oli melkein kokonaan puh-

taan keltaista. Vain ruudussa 87/666 ja ruutujen 88-89/666 rajalla oli pieni likäläiskä (liite 10). Koska esineetkin loppuivat tässä vaiheessa, oli selvää, että paikka oli kaivettu pohjaan.

Profiili piirrettiin itä-länsisuuntaisen ruuturivin 88 pohjois-laidasta ruutujen 88/653-670 kohdalta (liite 11) ja pohjois-eteläsuuntaisen ruuturivin 665 itälaidasta, painanteen keskeltä (liite 12). Niissä näkyi ohuen turvekerroksen alla vaihtelevan paksuisena harmaa, huuhtoutunut hiekka ja sen alla keltainen hiekka. Painanteen kohdalla ruuduissa 87-89/665-666 oli huuhtoutuneen ja puhtaan keltaisen hiekan välissä ohut likaiseksi värjäytynyt hiekkakerros (liitteet 11-12).

Ruudusta 88/654, jonka ensimmäisessä tasossa oli kivetty tulisi- ja, löytyi kaksi kvartsi-iskosta ja liuskenuolenkärjen katkelma myös ensimmäisestä kerroksesta. Ruutujen 88/655-661 välinen alue oli löydötön, kunnes ruudusta 88/662 löytyi mm. liusketuuran katkelma. Siitä lähtien kaivetuista ruuduista löytyi runsaasti kivikautista aineistoa. Ruutujen 89-90/665 rajalla oli pieni kvartsikeskittymä. Muuten esineistö oli hajaantunut tasaisesti kaivetulle alueelle. Valitettavasti tältä kaivausalueelta ei löytynyt keramiikkaa, josta olisi saatu apua ajoitukselle.

Tervola 24 :n kohdalla oleva painanne on epäilemättä kivikautinen asunnonpohja. Siitä ovat todisteena esineistö, tulisijat ja kulttuurimaa.

Helsingissä 19.4.1973

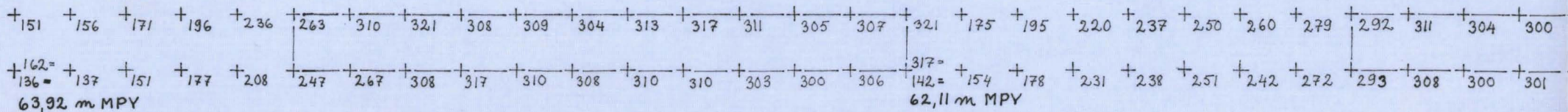
Maarit Lönnberg

Maarit Lönnberg

Huk

585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612

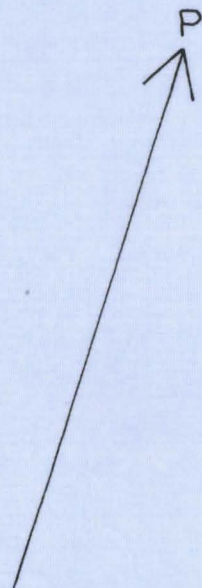
88

LIITE 1

TERVOLA 30 JA 24
KOEJAN 88 PINTALUVUT
MAARIT LÖNNBERG 1972
1:200

KAIKETUT RUUDUT REUNUSTETTU VIIVAIN

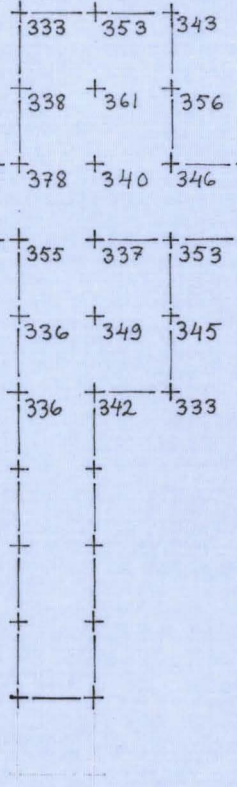

613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642

313 +324 +348 +375 +208 +227 +251 +254 +255 +266 +280 +289 +290 +300 +296 +299 +308 +341 +380 +222 +241 +249 +245 +239 +245 +239 +263 +267 +287 +280
304 +328 +347 +³⁶³⁼196= +227 +206 +246 +256 +262 +263 +274 +284 +296 +301 +301 +289 +308 +330 +³⁷²⁼200= +220 +234 +247 +245 +235 +241 +240 +244 +268 +280 +280 = 161 = 57,3
53,90 m MPY 58,14 m MPY

642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670

+166 +172 +195 +209 +232 +236 +247 +248 +256 +263 +269 +156 +163 +178 +195 +202 +211 +225 +279 +301 +341 +373 +378 +340 +346 +355 +222 +234 +245
 = +157 +171 +198 +215 +220 +236 +244 +255 +250 +261 +269 $\frac{280}{157} =$ +161 +177 +192 +200 +211 +227 +284 +313 +346 +373 +355 +337 +353 $\frac{363}{214} =$ +228 +239 +248
 34 m MPY 56,15 m MPY 54,09 m MPY

86
87
88
89
90
91
92
93
94
95

LIITE 2

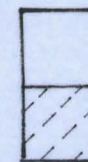
TERVOLA 24

MAARIT LÖNNBERG 1972

TASO 1 & 2

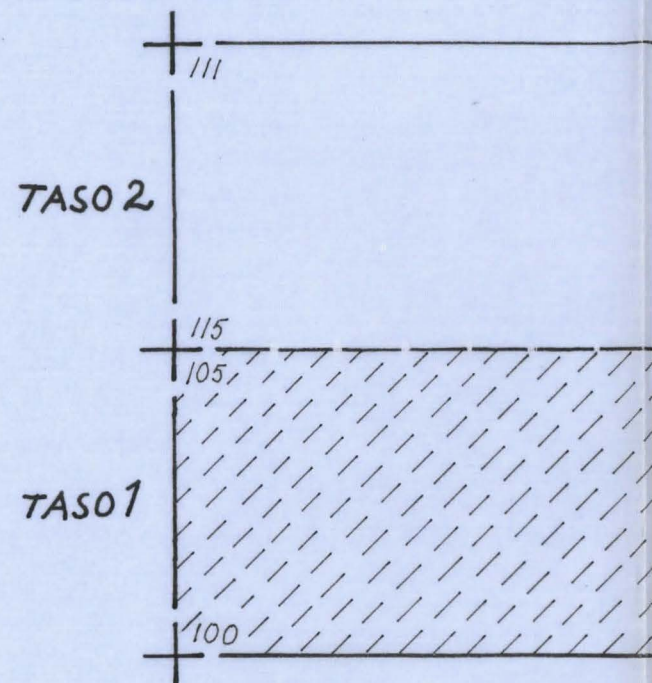
1:25

KP 142 = 62,11 m MPY

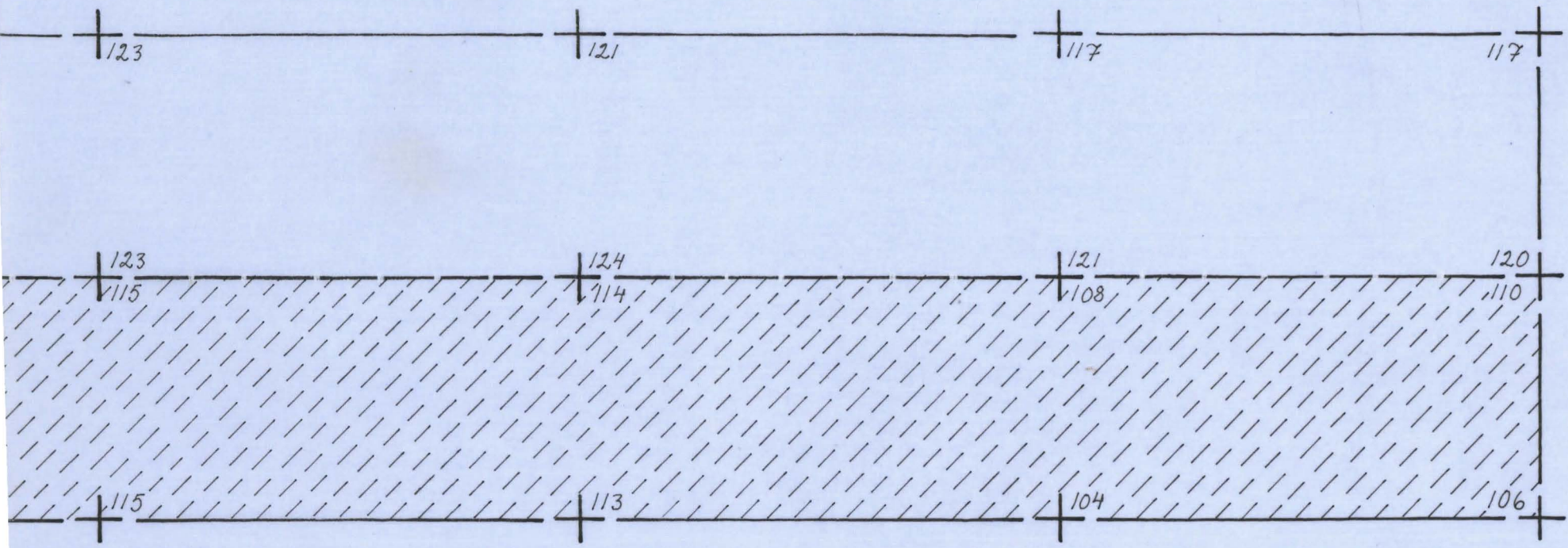
= KELTAINEN HIE

= HUUHTOUTUNUT, I

KKA

HARMAA HIEKKA

610

611

612

88

LIITE 3

TERVOLA 24

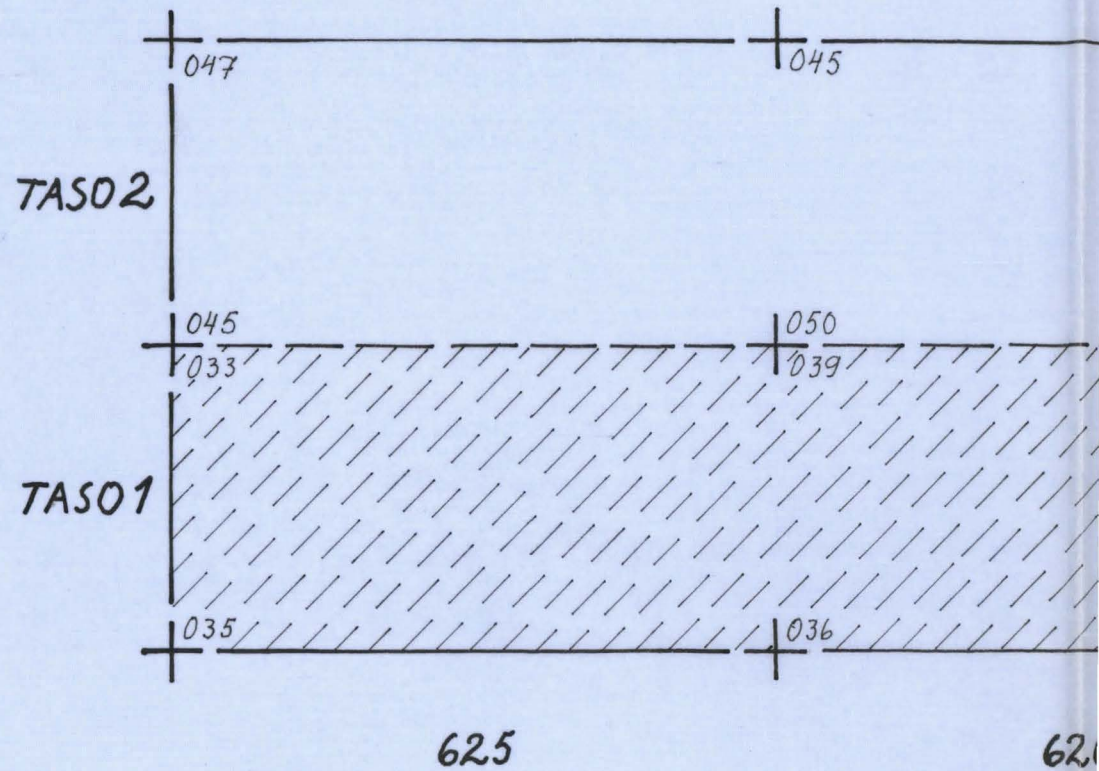
MAARIT LÖNNBERG 1972

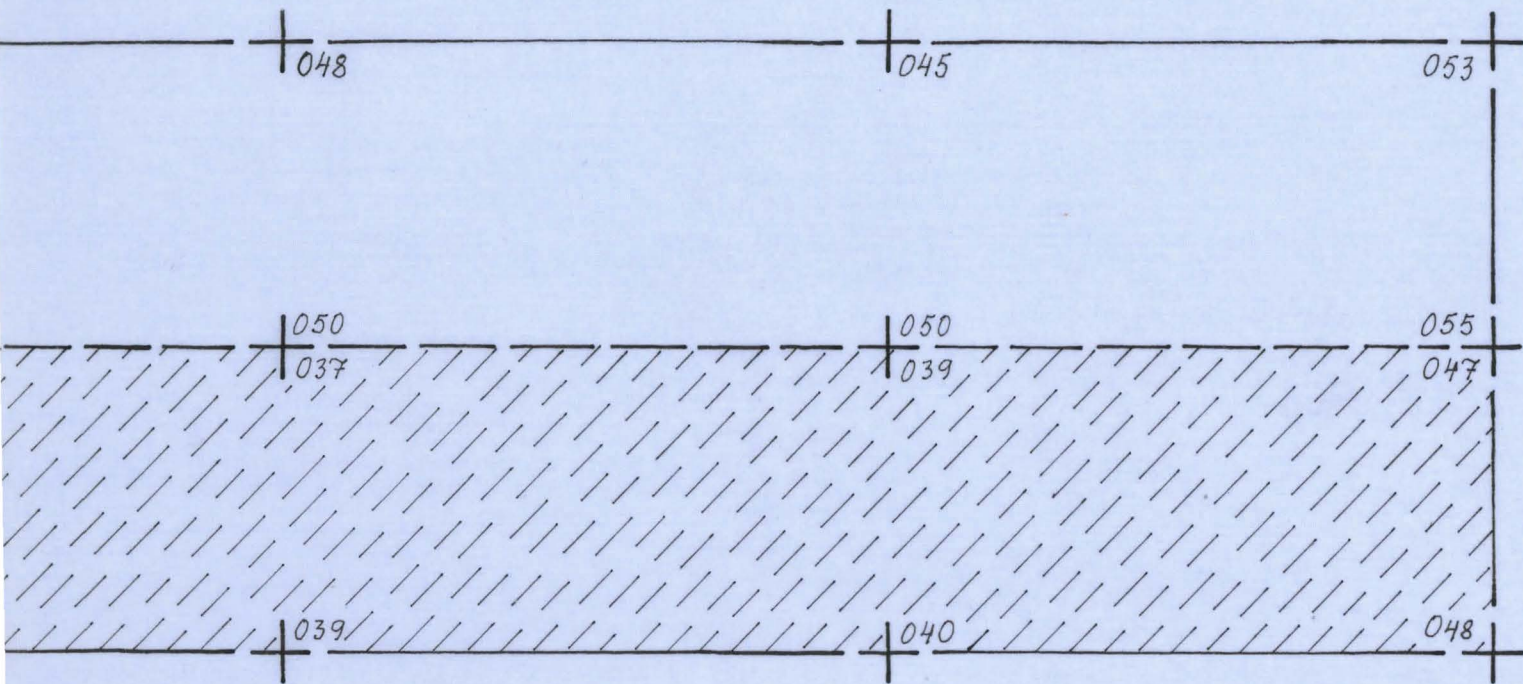
TASO 1&2

1:25

KP 196 = 59,90 m MPY

- = KELTAINEN HIEKKA
- = HUUHTOUTUNUT, HARMAA HIEKKA

627

628

LIITE 4

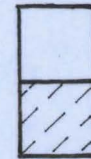
TERVOLA 24

MAARIT LÖNNBERG 1972

TASO 1&2

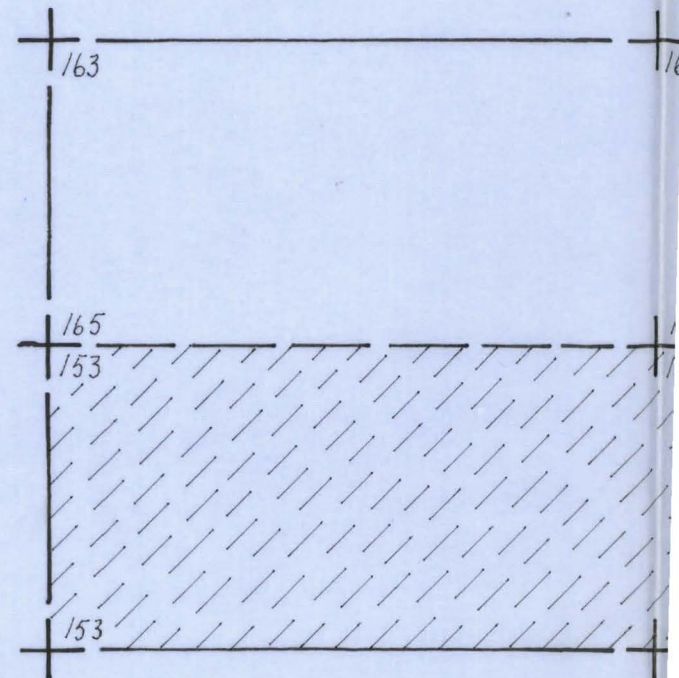
1:25

KP 200 = 58,14 m MPY

= KELTAINEN HIEKKA

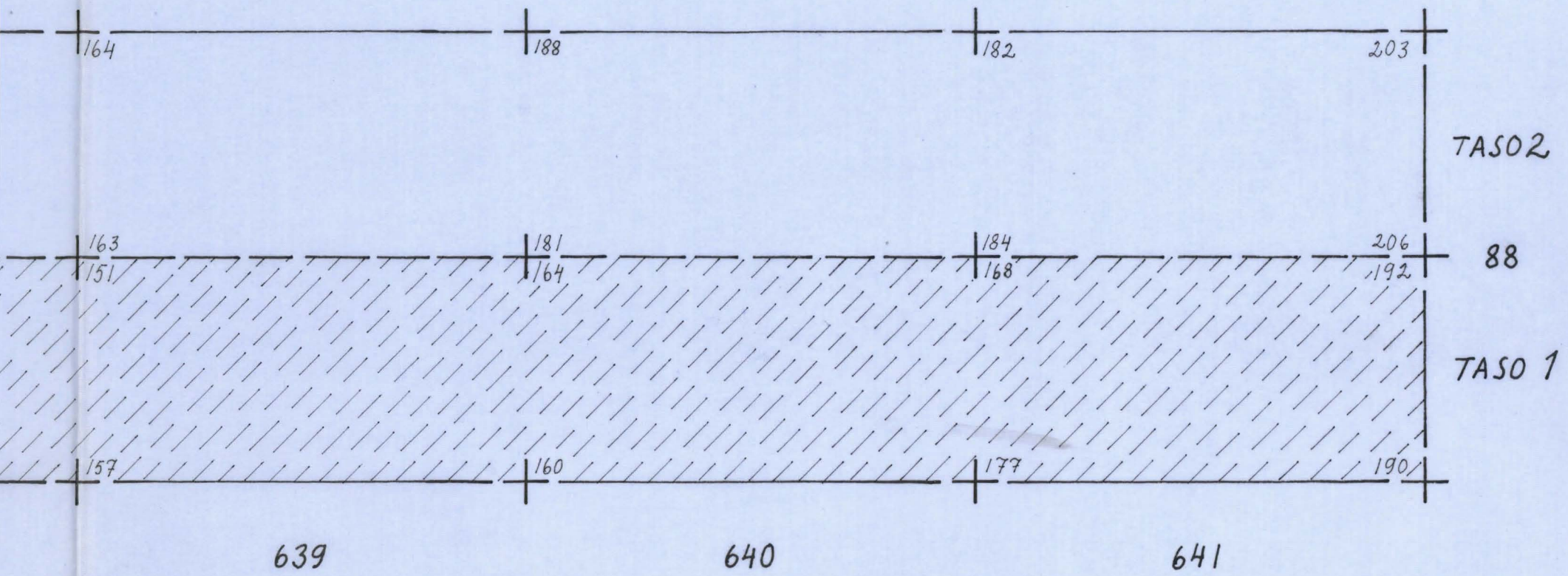
= HUUHTOUTUNUT, HARMA

638

KA

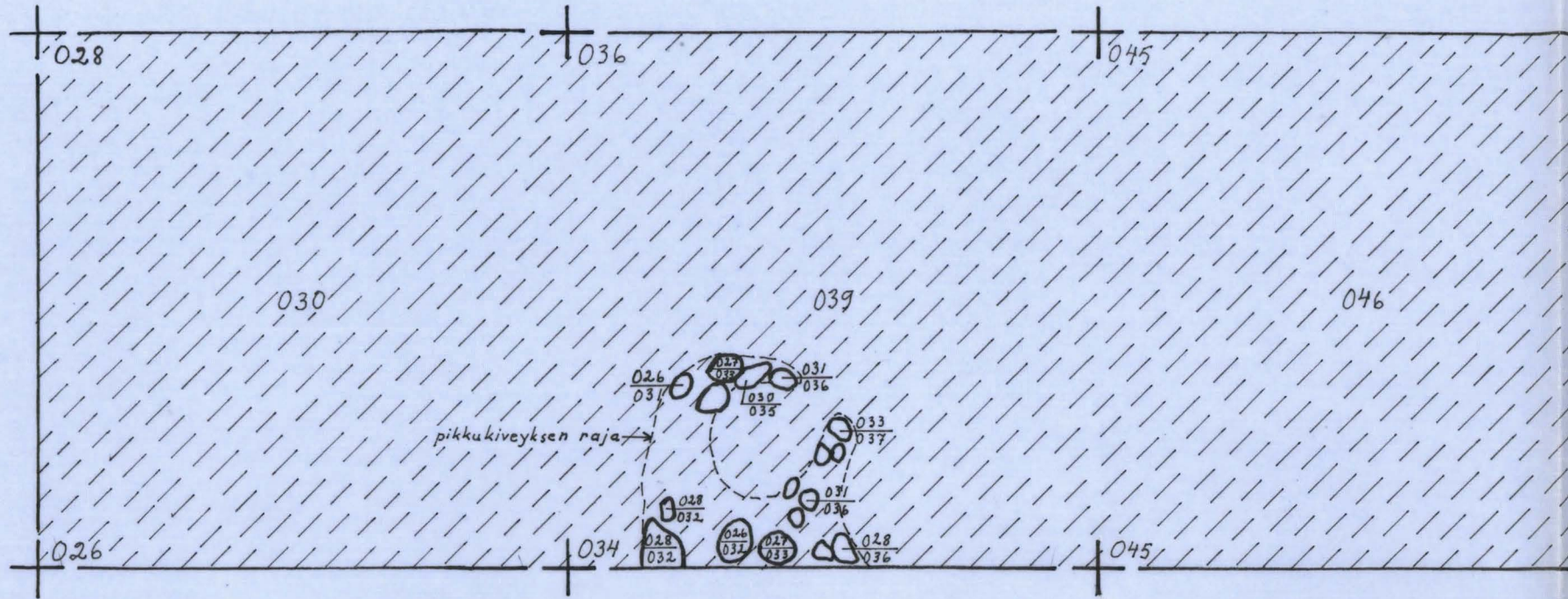
HARMAA HIEKKA

653

654

655

LIITE 5

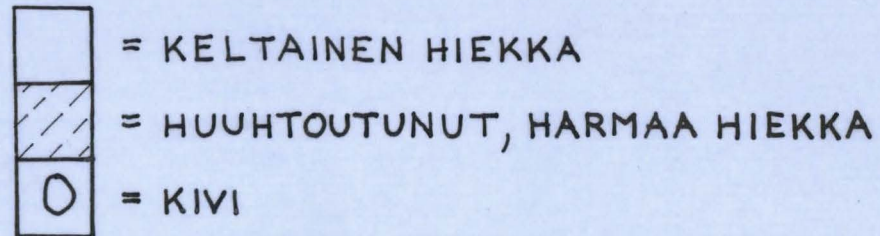
TERVOLA 24

MAARIT LÖNNBERG 1972

TASO 1

1:25

KP 185 = 54,43 m MPY

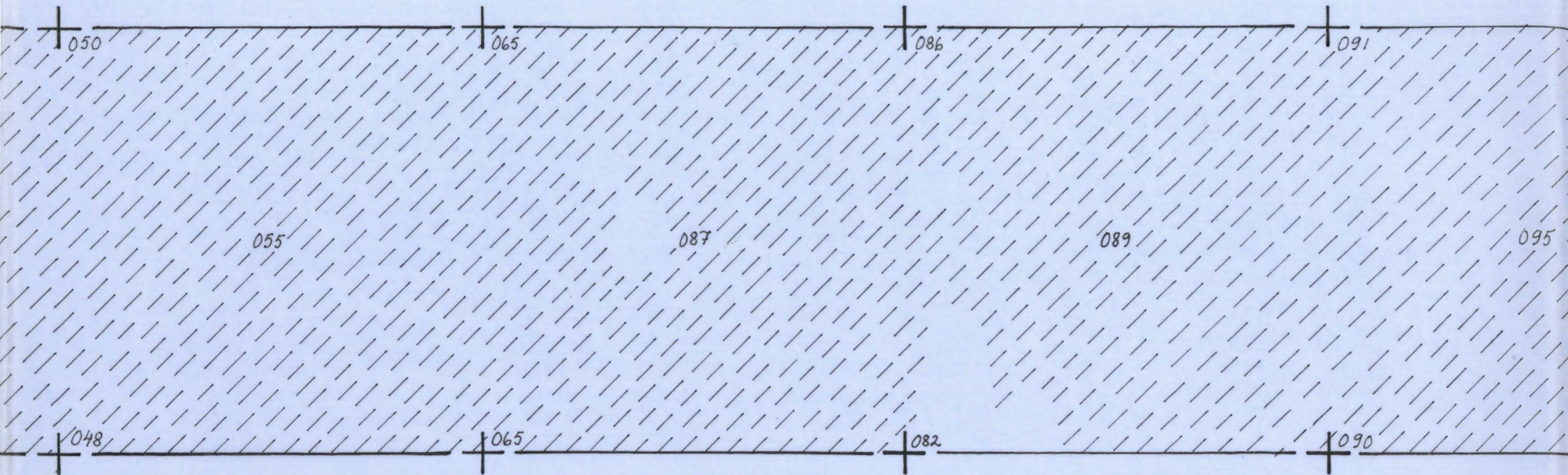

656

657

658

659

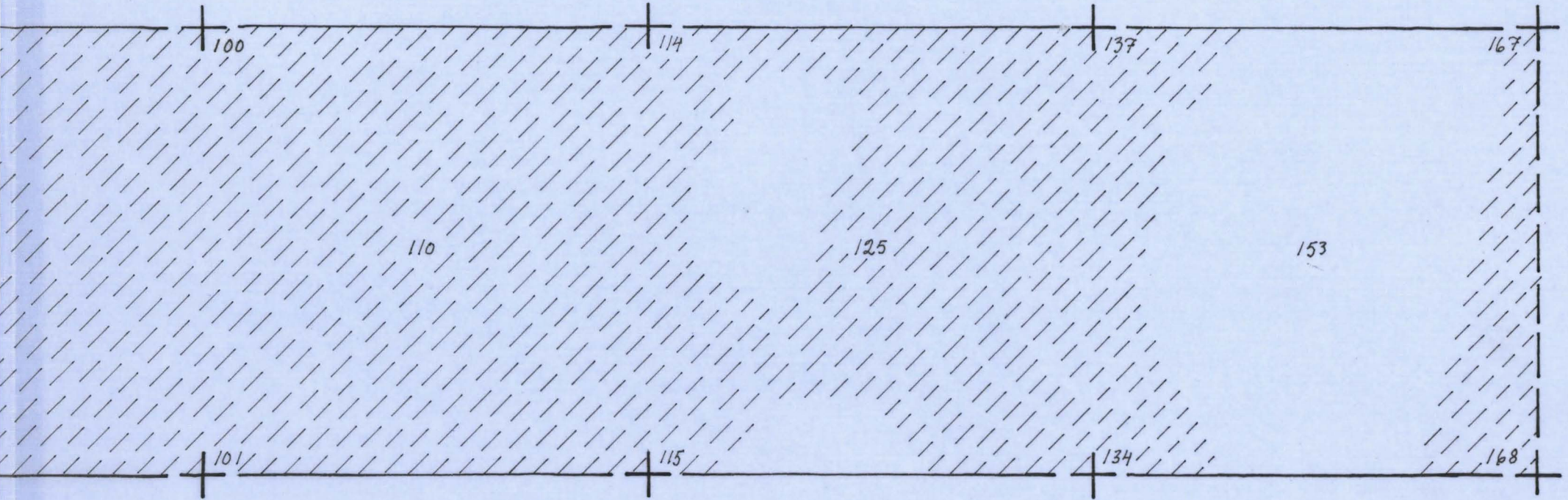

7

660

661

662

88

LIITE 7

TERVOLA 24

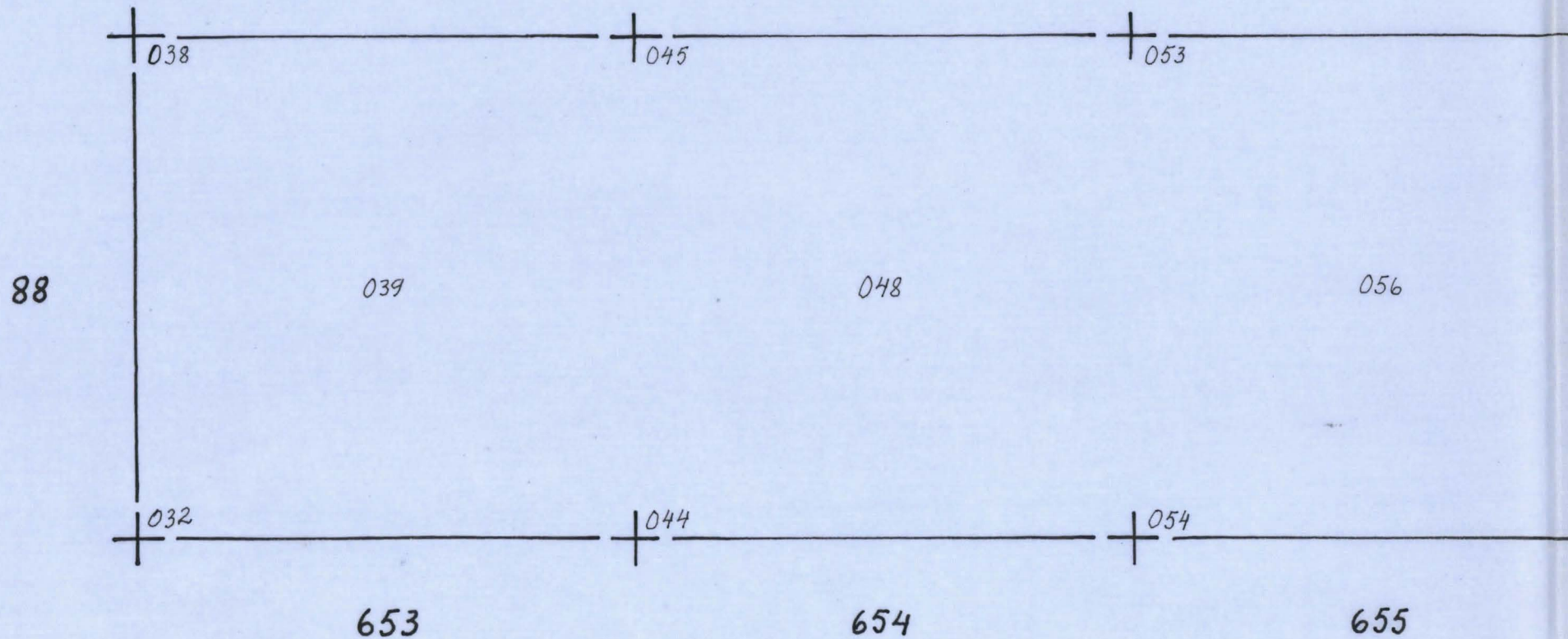
MAARIT LÖNNBERG 1972

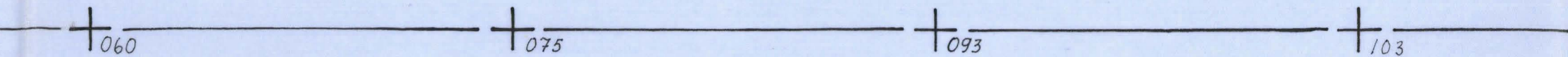
= KELTAINEN HIEKKA

TASO 2

1:25

KP 185 = 54,43 m MPY

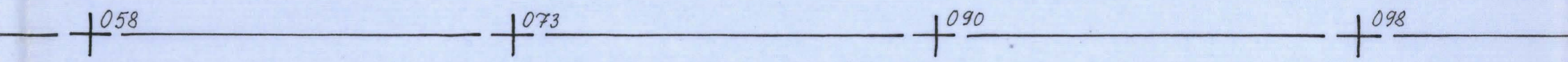

061

084

099

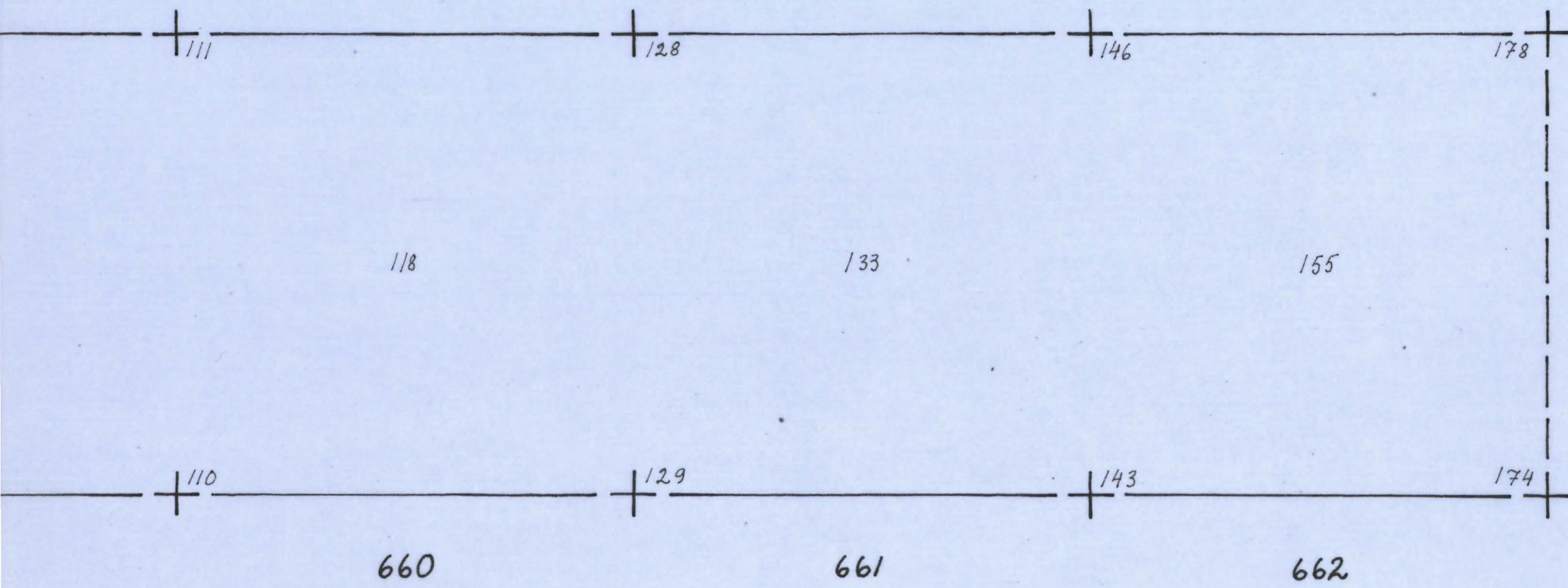

656

657

658

659

LIITE 9

TERVOLA 24

MAARIT LÖNNBERG 1972

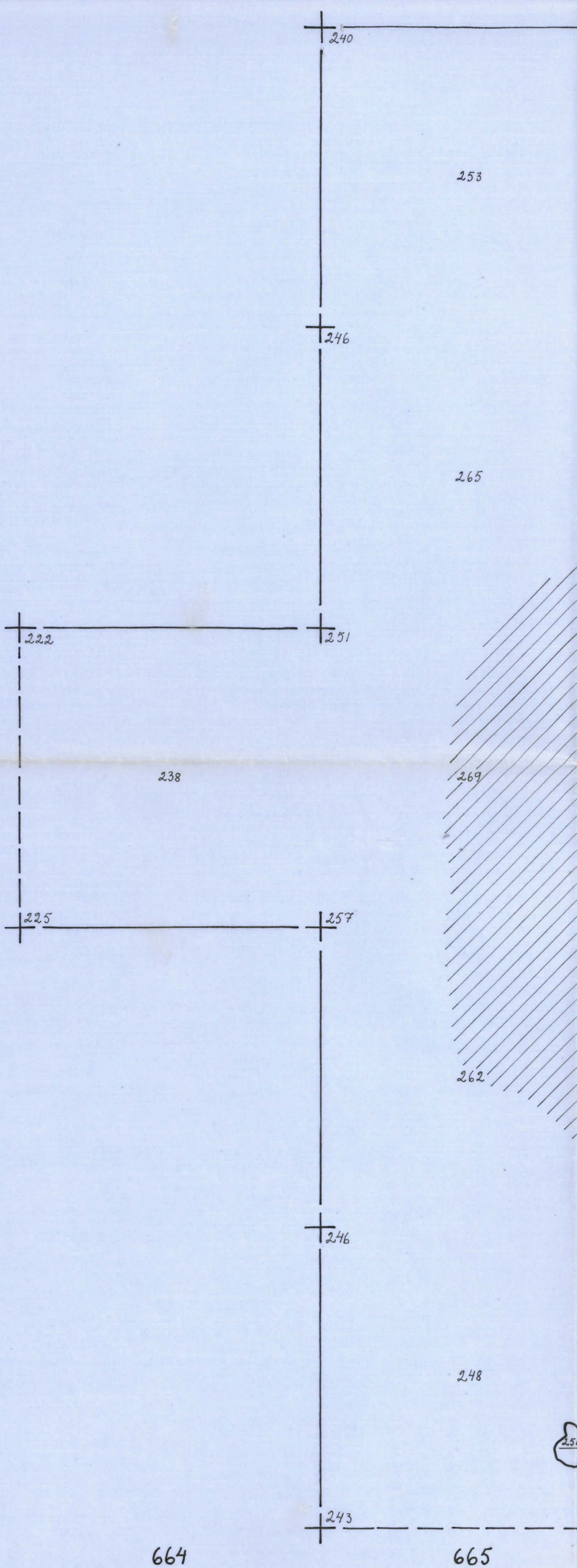
TASO 3

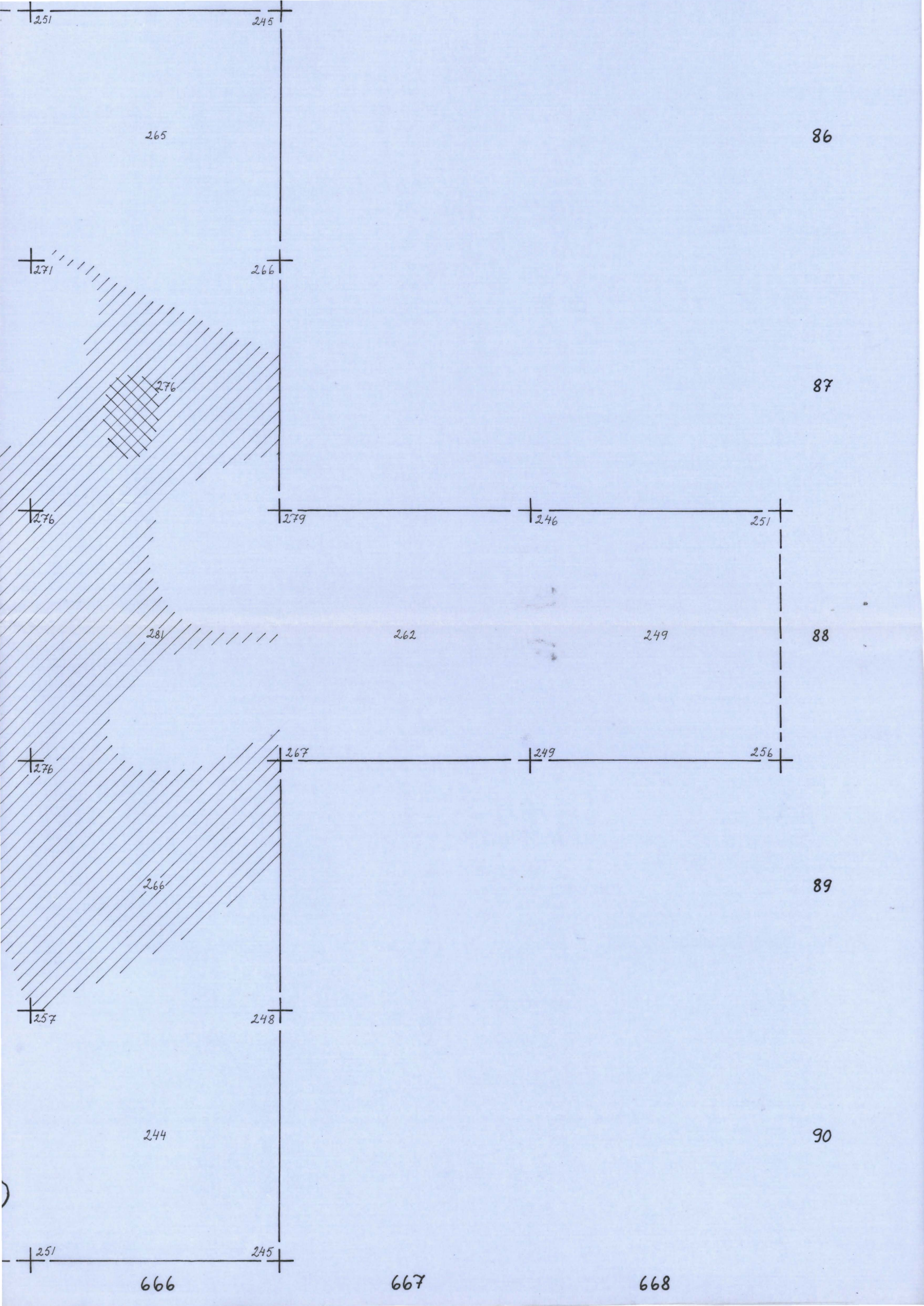
1:25

KP 185 = 54,53 m MPY

- = KELTAINEN HIEKKA
- = LIKAMAA
- = NOKIMAA
- = KIVI

LIITE 10

TERVOLA 24

MAARIT LÖNNBERG 1972

TASO 4

1:25

KP 185 = 54,43_m MPY

 = KELTAINEN HIEKKA
 = LIKAMAA

86

249

260

259

87

295

264

88

277

283

89

266

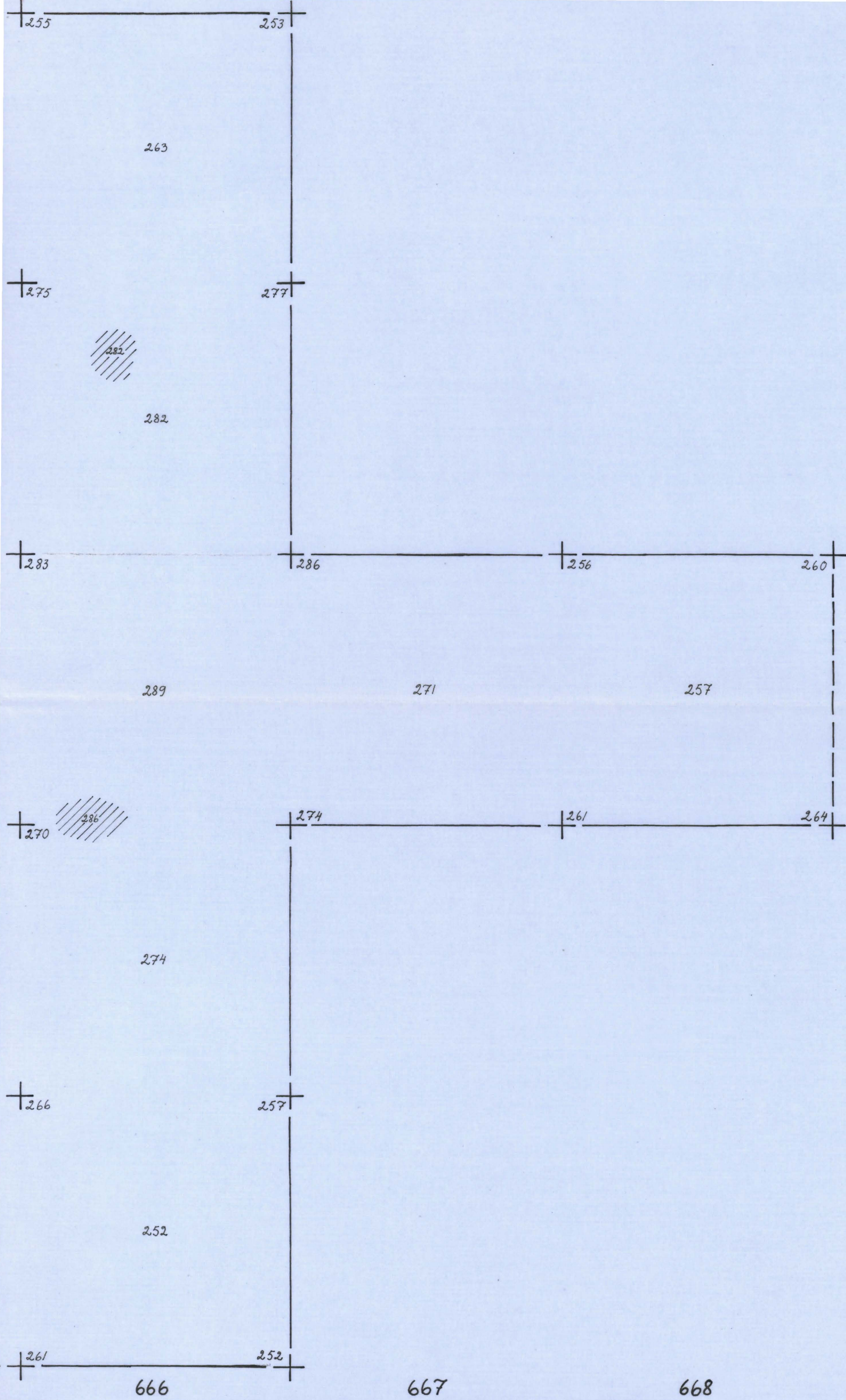
256

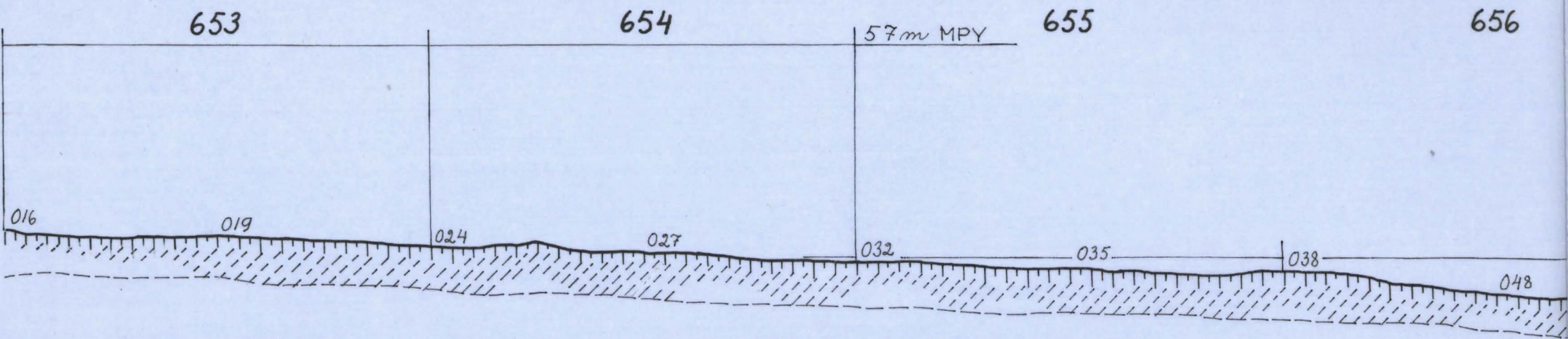
90

259

258

665

LIITE 11

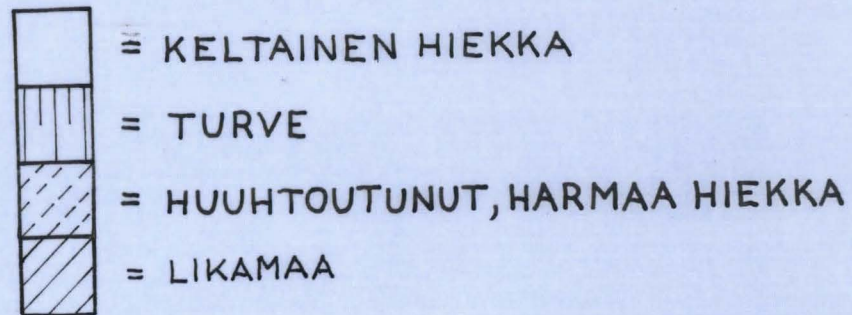
TERVOLA 24

MAARIT LÖNNBERG 1972

PROFIILI RUUTURIVIN 88 POHJOISLAIDASTA

1:25

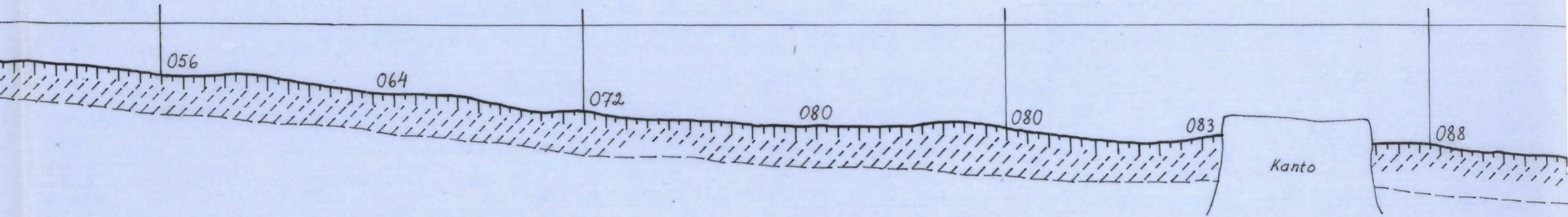
KP 185 = 54,43m MPY

657

658

659

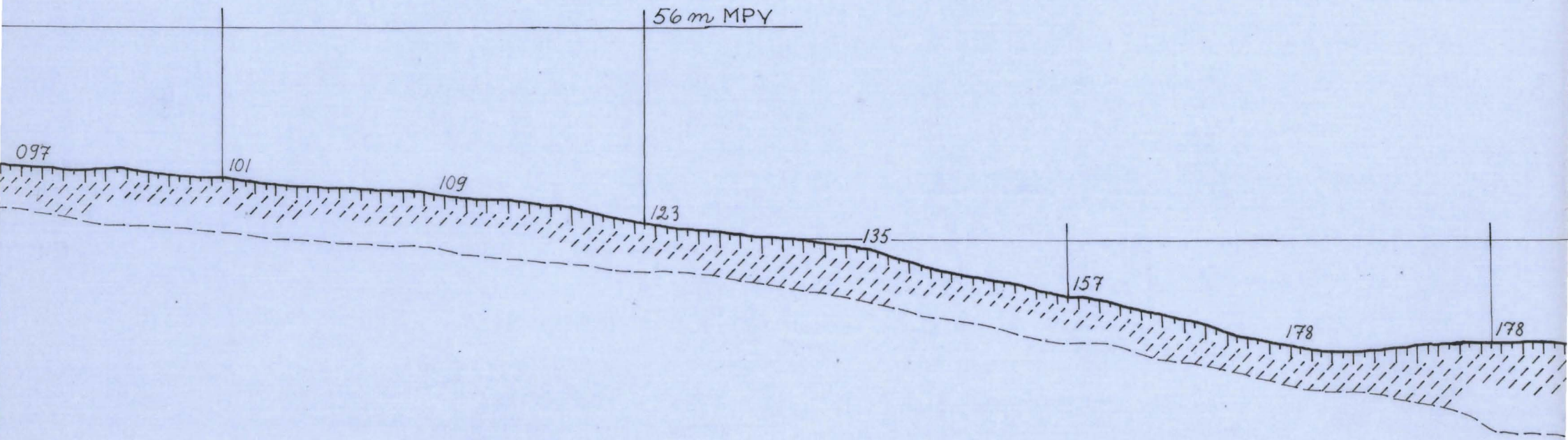

60

661

662

663

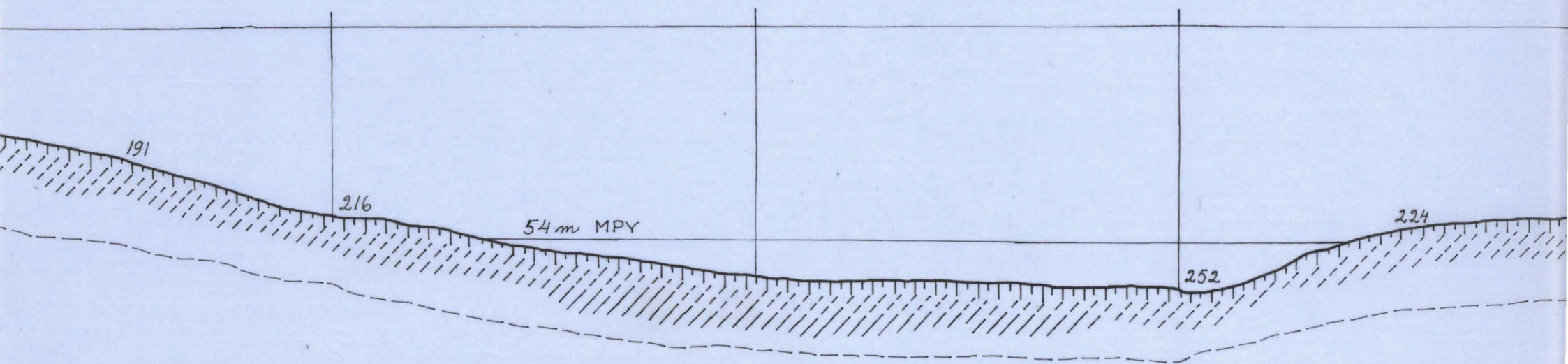

664

665

666

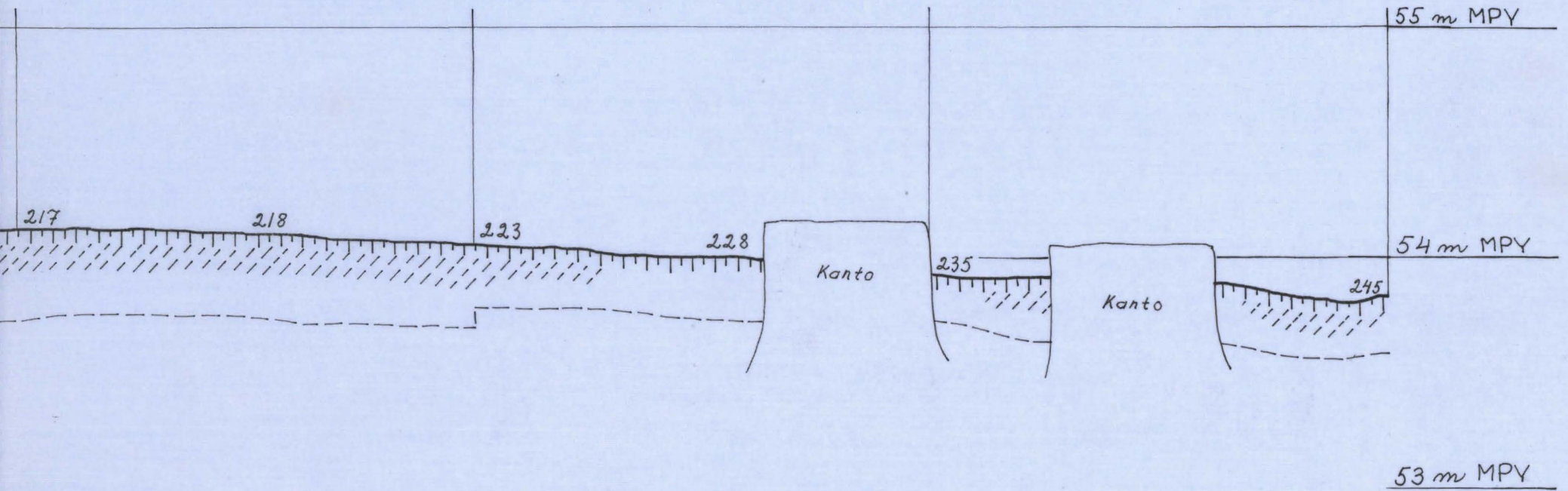
667

668

669

670

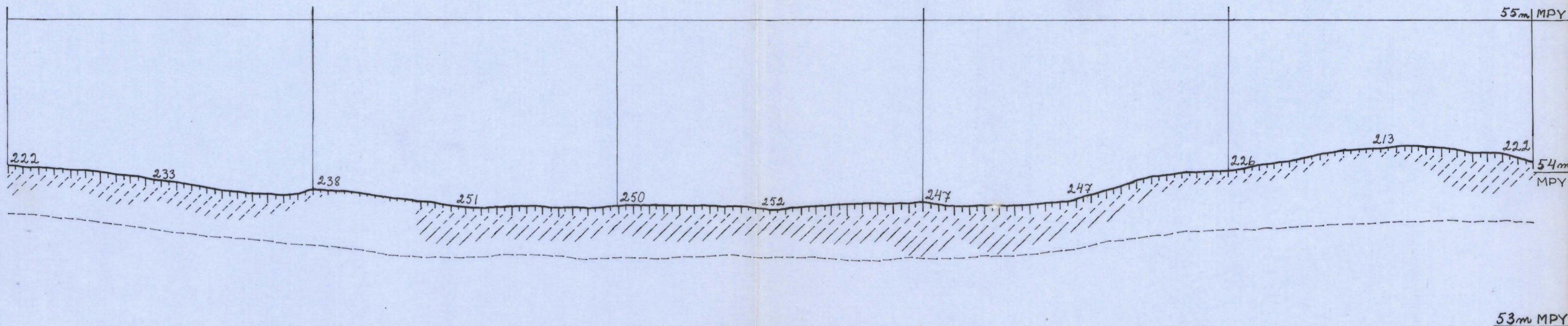
86

87

88

89

90

LIITE 12

TERVOLA 24

MAARIT LÖNNBERG 1972

PROFIILI RUUTURIVIN 665 ITÄLAIDASTA

1:25

KP 185 = 54,43m MPY

- = KELTAINEN HIEKKA
- = HUUHTOUTUNUT, HARMAA HIEKKA
- = LIKAMAA
- = TURVE

KUVA 1. ASUNNONPOHJAN 3. TASON
KAIVAUS ALKAMASSA. KUVA ON OTETTU
LÄNSILOUNAASTA.

f. 39632

KUVA 2. RUUDUN 90/665 ETELÄREU-
NASSA 2. TASOSSA OLI TUMMA, PYÖREÄ NOKI-
LÄIKKÄ, JOKA KUVATTIIN LOUNAASTA.

f. 39633

KUVA 3. SAMA NOKILÄIKKÄ KUIN YLEM-
MÄSSÄ KUVASSA 2 KUVATTUNA LÄNNESTÄ.

f. 39634